

**MEER
OVER
HET
REE**

DOOR MARGRIET MONTIZAAN

ZWART ALS ROET

Over zwarte reeën doen veel spookverhalen de ronde. Hoe komen ze aan hun kleur en hoeveel zijn er? Nieuw onderzoek moet uitkomst brengen.

Foto: Hub Meyers

Het voorkomen van zwarte reeën in Europa beperkt zich tot delen van Noord Duitsland, grofweg vanaf de lijn Hamburg - Magdeburg tot en met Oost Nederland. Daarnaast zijn er nog een paar kleine, geïsoleerde gebiedjes in Duitsland waar af en toe een zwart ree wordt gezien. Het oorsprongsgebied bevindt zich in Haste en Lüchow. Van hieruit hebben ze zich westwaarts tot in Nederland (in hoofdzaak Gelderland, Overijssel en Drenthe) verspreid.

Het is niet exact bekend vanaf wanneer zwarte reeën in Duitsland en Nederland voorkomen, maar het eerste echte bewijs voor Duitsland stamt uit 1591 en voor Nederland uit 1895. In 1895 wordt namelijk in De Nederlandse Jager een melding gemaakt van een geschoten zwarte reegeit in de Heertijkheid Borkeloo te Overijssel. Het hoogste percentage zwarte reeën in Nederland bevindt zich van oudsher rondom Vorden. Hier liggen de percentages zwart reewild tussen de 10 - 30 %. De eerste waarnemingen van zwarte reeën in dit gebied dateren uit 1911 (landgoed Hackfort) en 1920 (landgoed Den Bramel). Op de landgoederen werden de zwarte reeën gespaard, alleen de slechte exemplaren werden geschoten. Bij uitzondering schoot men een 'goede oogstbok'.

GENETISCHE MUTATIE

Het beheer van zwarte reeën verschilt per gebied. In het ene gebied worden ze gespaard opdat het aandeel zwarte reeën toeneemt, in het andere gebied worden ze als minder gewenst beschouwd en dus juist geschoten. Het argument om

zwarte reeën te sparen vanwege het voordeel dat ze goed te volgen zijn door de jaren heen, gaat alleen op bij lage aantallen. De zwarte kleur is ontstaan door genetische mutatie van de pigmentverdeling. De zwarte kleur vererft recessief, de roodbruine kleur is dominant. Dit houdt in dat alleen een zwart kalf geboren kan worden als beide ouders over het zwarte gen beschikken. Een ree met zowel het roodbruine gen als het zwarte gen (een zogenaamde heterozygoot), is roodbruin. Een roodbruine heterozygote geit die beslagen wordt door een heterozygote bruine bok, kan dus zwarte kalveren zetten. In artikelen over zwarte reeën is wel te lezen dat een heterozygote roodbruine ree te herkennen zou zijn aan bijvoorbeeld een aalstreep op de rug, of een donkere roodbruine kleur, dan wel een donkere kop. Het is echter onbekend of dit daadwerkelijk zo is.

BIOTOOPVOORKEUR

In het boek *Das Schwarze Rehwild* wordt bij partnerkeuze vermeld dat het opvallend is dat een rode geit voorkeur lijkt te hebben voor een zwarte bok, en een zwarte geit voor een rode bok. Overigens wordt hier ook aangegeven dat de voorkeur van een rode bok niet alleen voor zwarte, maar ook voor albino geiten opgaat. Vaak wordt gezegd dat zwarte reeën kleiner, dan wel slanker (lichter) zijn dan roodbruine reeën, maar, binnen hetzelfde biotoop, blijkt er geen onderscheid te zijn. Voor reeën geldt blijkbaar ook:

'zwart maakt slank'

Toch geeft Meyer/Brenken aan dat gewichtsverschillen wel worden gevonden, maar dat heeft volgens haar mogelijk te maken met verschil in biotoopvoorkeur. Zo bleek destijds uit een enquête van Meyer-Brenken dat het zwarte ree een voorkeur lijkt te hebben voor vochtige delen en dichte dekkingen en het vrije veld mijdt. In gebieden met vruchtbare akkers en arme vochtige delen zaten de zwarte reeën met

name op de arme, vochtige gronden en waren dus lichter dan de roodbruine soortgenoten die ook op de akkers kwamen.

ONDERZOEK

Dr. Walburga Lutz (Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz NRW) heeft in Duitsland genetisch onderzoek uitgevoerd bij zwarte reeën. Omdat zwarte reeën ook in Nederland voorkomen, wilde zij in 2014 ook graag monstermateriaal (zo'n veertig stuks) uit Nederland ontvangen uit die gebieden waar zwarte reeën voorkomen. Zij heeft het Dutch Wildlife Health Centre benaderd voor de logistieke uitvoering. Gezien het beperkte aantal, werd in overleg met Vereniging Het Reewild besloten om een aantal jagers rechtstreeks te benaderen, in plaats van een landelijke oproep te plaatsen. Naast een DNA-monster, ontvingen de jagers ook een vragenlijst, over o.a. het biotoop, het aandeel zwarte reeën, gedrag en informatie over de vacht. Daarnaast werd gevraagd om foto's van het geschoten ree. Met deze gegevens hoopt men meer duidelijkheid te krijgen over bijvoorbeeld de genetische verwantschap tussen de gebieden met zwarte reeën, de vachtkleur van heterozygote reeën, en of het voorkomen van zwarte reeën gebonden is aan bepaalde biotopen.

Naast de reeënmonsters die individuele jagers nemen, is door de Stichting Kenniscentrum Reeën, het verzamelen van DNA materiaal op verzamelplaatsen opgezet. Deze monsternamen zijn een zeer waardevolle aanvulling, omdat in korte tijd van een groot aantal dieren DNA materiaal verzameld kan worden. Hiermee wordt getracht inzicht te krijgen in het voorkomen van heterozygote reeën. Het onderzoek loopt tot uiterlijk december 2014. In 2015 hopen wij de eerste resultaten te ontvangen.